

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023, 27.9. klo 10.00 (HE 154/2022 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jutta Petäjä

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Asia: Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentti (30.01.05)

Luke muodostettiin vuoden 2015 alussa. Alkuvuosina Lukeen kohdistui 24 milj. euron (M€) (-25 %) pysyvä perusrahoituksen leikkaus, mikä vaikeutti huomattavasti Luken tutkimuksen ja asiantuntijatehtävien toteuttamista.

Hallitusohjelman mukaisesti Luken perusrahoitusta vahvistettiin asteittain tällä hallituskaudella. 5 M€ lisärahoituksen (tutkimukseen panostaminen) piti tulla momentin pysyväksi lisärahoitukseksi vaiheittain vuosien 2020-2023 aikana. Ao. lisärahoitus poistettiin kuitenkin Luken kehyksistä huhtikuun 2021 kehyspäätöksessä, jotka koskevat toimintamenomomenttia vuonna 2023 ja siitä eteenpäin. Huhtikuuhun 2021 saakka Luken toimintamenomomentti vuonna 2023 ja siitä eteenpäin oli 80,5 M€. Hallitusohjelman lupaama 5 M€ lisärahoitus leikattiin siis kokonaisuudessaan pois.

2 Lausunto

1. Jokioisten kotieläintutkimuksen tutkimusympäristön uudistaminen

Luke käynnisti mittavan tutkimusympäristön uudistuksen vuonna 2020. Isoin investointikokonaisuus on Jokioisten (Minkiö) kotieläintutkimuksen infrastruktuurin uudistaminen. 1990-luvulta peräisin olevaa tutkimusympäristöä ollaan päivittämässä 2020-2030 -lukujen tarpeisiin. Tutkimus ja tutkimusrahoitus on entistä kansainvälisempää, ja Euroopan tutkimuslaitosten verkostossa menestyminen ("voittavat konsortiot") edellyttää huippuluokan infraa. Kansainvälisen tason ratkaisut suomalaisille yrittäjille ja päättäjille edellyttävät kansainvälisen tason tutkimusta, mikä edellyttää kansainvälisen tason tutkimusympäristöjä. Ensin koronapandemia ja sitten Venäjän Ukrainassa käynnistämä sota nostivat kansallisen huoltovar-muuden merkitystä, minkä vahvistamisessa kansainvälisesi kilpailukykyinen tutkimusinfra on avainasemassa. Luke on sitoutunut Jokioisten kotieläininfraan (ml. biokaasututkimus) uudistukseen vuosien 2020-2021 aikana. Hanketta ei olisi kansallisesti järkevää keskeyttää.

Luke on esittänyt valtion kehys- ja talousarvioprosesseissa lisärahoitusta Jokioisten tutkimusnavetan ja siihen liittyvän kotieläintuotannon tutkimusympäristön kasvaviin vuokramenoihin. Toistaiseksi lisärahoitusta ei ole osoitettu. Hallituksen kehysriihi huhtikuussa 2022 ei tuonut ratkaisua tähän Luken rahoitusongelmaan. Senaatti Kiinteistöt Oy on saanut investointivaltuuden uuden navetan rakentamiseen vuoden 2020 IV lisätalousarvion

valmisteluprosessissa.

Luke otti toukokuussa 2022 aikalisän Jokioisten tutkimusnavettaprojektissa kohonneiden kustannusten takia. Olisi erittäin tärkeää, että kotieläintuotannon tutkimuksen edellytykset turvataan ja Luke voisi jatkaa uudistusta. Hankkeen kokonaisarviointia tehdään edelleen sekä toiminnallisen ja taloudellisen tarkastelun näkökulmasta, tavoitteena kokonaistaloudellisesti kestävä ratkaisu.

Mikäli Luonnonvarakeskus joutuu luopumaan uudistushankkeesta, niin se

- vaarantaa maatalous- ja elintarviketutkimuksen edellytykset ja kilpailukyvyyn (Jokioisten tutkimusympäristö)
- haittaa merkittävästi elinkeinon kehittämistä ja kansallista huoltovarmuutta
- edellyttää jo tehdyistä toimenpiteistä (suunnittelu, maanrakennus) aiheutuneiden menojen rahoittamisen Luken toimintamomentilta

2. Luonnonvarakeskuksen perusrahoituksen turvaaminen

Vuosien 2019-2022 aikana toteutettujen toimitila- ja inframuutosten rahoitukselliset ja toiminnalliset ratkaisut vaikuttavat merkittävästi Luken talouteen ja toiminnan vaikuttavuuteen tulevina vuosina. Toteutettujen ja toteutuksessa olevien toimitilamuutoshankkeiden aiheuttamat lisävuokravaikutukset (2,4 M€, sis. Jokioinen, Minkiö) oli tarkoitus rahoittaa osaltaan em. kehukseen tehdyllä 5 M€:n lisärahoituksella. Rahoitustilannetta vaikeuttaa myös toimitilavuokriin vuonna 2023 kohdistuva normaalia korkeampi indeksikorotus, jonka vaikutus Lukella voi olla 0,6-0,7 M€. Samoin energiakriisin johdosta aiheutuvat muutokset sähkön hinnassa aiheuttaa poikkeuksellisia lisämenoja muissa toimitilamenoissa.

Luonnonvarakeskukselle on osoitettu vuoden 2023 talousarvioesityksessä 79,2 M€ (sis. 1,5 M€: lisärahoitukset uusiin tehtäviin tai muutoin kehyspäätöksessä osoitettuja tiettyihin tehtäviin HO:lla kiinnitettyjä rahoituksia), mikä on 3 M€ vähemmän kuin vuonna 2022 (v. 2022, 82,2 M€, ml. LTAE II)

Vuonna 2023 realisoituvat lisämenot ja TAEn kehys huomioon ottaen sopeuttamistarve on 6 M€ vuonna 2023. Luke on edelleen sitoutunut kasvattamaan ulkopuolisen rahoituksen tasoa nykyisestä 58 M€:n tasosta (rahoitusrakennetavoite: 40 % kokonaismenoista rahoitetaan ulkopuolisella rahoituksella), mikä auttaa osaltaan talouden sopeuttamisessa annettuun kehukseen.

3 Lausunnon tiivistelmä

Jotta Luonnonvarakeskuksen toiminnan perusrahoitus voidaan turvata riittävällä tasolla ja Jokioisten kotieläintutkimuksen tutkimusinfrauudistusta voidaan jatkaa, niin Luonnonvarakeskus esittää, että Lukelle osoitetaan lisärahoitus hallitusohjelman mukaisesti tasolla 5 M€ vuonna 2023 ja siitä eteenpäin.

Jutta Petäjä

Talousjohtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.09.2022 klo 12:49:34.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Jutta Petäjä

Liitteet:

Tiedoksi: